

Poticaj na primjenu tradicijskoga poslovičnog blaga u nastavi i u izvannastavnim djelatnostima

Banov, Estela

Source / Izvornik: **Hrvatski : časopis za teoriju i praksu nastave hrvatskoga jezika, književnosti, govornoga i pismenoga izražavanja te medijske kulture, 2023, 21., 75 - 79**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:186:279347>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-20**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Humanities and Social Sciences - FHSSRI Repository](#)

POTICAJ NA PRIMJENU TRADICIJSKOGA POSLOVIČNOG BLAGA U NASTAVI I U IZVANNASTAVNIM DJELATNOSTIMA

(Karol Visinko, Zvona zvone jer su potezana. Primjena poslovice u nastavi hrvatskoga jezika, jezičnoga izražavanja i književnosti.

Zagreb: Profil International. 2018.)

Poslovice su proizišle iz dugovječnog promišljanja i kristalizacije spoznaja do kojih su došle brojne generacije. One stoga u sitnom obliku duljine jedne rečenice sadrže kolektivno iskustvo obilježeno identitetom zajednice u kojoj su prenošene i zapisane. Zbog utilitarne funkcije koja je imanentna ovoj jednostavnoj formi, poslovice su tijekom povijesti uključivane u različite poučne tekstove, a njihova je estetska dimenzija od davnina privlačila pjesnike i pisce pa su mnoge od njih uključene i u književne tekstove. Želja za intenzivnijom primjenom tradicijske poslovične građe u nastavi potaknula je Karol Visinko, profesoricu na Odsjeku za kroatistiku Filozofskog fakulteta u Rijeci, na oblikovanje metodičke monografije koja nudi smjernice za korištenje poslovice u školskom predmetu Hrvatski jezik i u izvannastavnim djelatnostima jezično-izražajne usmjerenosti. Kao vrsna metodičarka s višedesetljetnim iskustvom u nastavi hrvatskoga jezika i književnosti na različitim obrazovnim razinama i u pedagoškom radu na obrazovanju učitelja/nastavnika hrvatskog jezika i književnosti, autorica je oblikovala prvi sustavno organiziran metodički tekst koji nastavnike vodi i usmjerava u primjeni poslovice u poučavanju, namijenjen u prvome redu učiteljima/nastavnicima Hrvatskog jezika u osnovnim i srednjim školama, a zatim i u procesu poučavanja drugih sadržaja društveno-humanističkog područja na različitim obrazovnim razinama.

U opsežnoj studiji pod naslovom *Zvona zvone jer su potezana* autorica čitateljima nudi veliki broj primjera mogućnosti primjene poslovice u

poučavanju hrvatskoga jezika, jezičnoga izražavanja i književnosti. Želja za istovremenim ostvarivanjem odgojnih i obrazovnih ciljeva samostalnim radom učenika na zadacima koji su primjereni njihovoj dobi i koji ujedno nisu opterećeni kompleksnim enciklopedijskim sadržajima, prepoznaje u posloviци jednostavan, slikovit i razumljiv tekst koji učenicima i učiteljima/nastavnicima pomaže u ostvarivanju takvih višestrukih ciljeva. Osim primjera koje iskusnijim i manje iskusnim praktičarima mogu pomoći da kvalitetu nastavnih sadržaja podignu uključivanjem usmene baštine, knjiga je ujedno i primjer znanstveno utemeljenoga metodičkoga diskursa. Interdisciplinarnost, ključna za suvremeni metodički pristup u poučavanju hrvatskoga jezika i književnosti kao predmeta u osnovnim i srednjim školama prepoznatljiva je u uvodnome teorijskom dijelu i u četirima velikim cjelinama ove knjige u kojima se nude primjeri primjene poslovice u nastavi hrvatskoga jezika, jezičnoga izražavanja, književnosti te u izvannastavnim djelatnostima jezično-izražajne usmjerenosti.

STRUKTURA STUDIJE

Kako bi olakšala primjenu ponuđenih primjera, autorica na početku iznosi najvažnije teorijske spoznaje o poslovičnoj građi u Hrvata koje su proizišle iz folklorističkih, književnoteorijskih, književnopovijesnih, lingvističkih i drugih humanističkih i društvenih disciplina te pojašnjava pojmove koje rabi u radu. Primjeri poslovice odabrani su iz niza tiskanih zbirki poslovice koje autorica navodi u prvom dijelu svoje studije (str. 24). U uvodnoj se raspravi tumači povezanost izraza i sadržaja u ovoj sitnoj formi što je čini izuzetno zahvalnom za povezivanje različitih nastavnih područja i istovremeno ostvarivanje višestrukih ciljeva i zadataka u procesu poučavanja.

Središnji, praktični, dio ove knjige nudi primjere zadataka razvrstane prema područjima poučavanja. Ponuđeni primjeri i zadaci raspoređeni su prema nastavnim područjima u sklopu predmeta Hrvatski jezik te tako nude veliku mogućnost odabira i primjene u sklopu obveznih nastavnih sadržaja. Na početku se nude primjeri vježbi u kojima se poslovice koriste u nastavi *hrvatskoga jezika*. Ponuđeni su brojni primjeri

govornih i pisanih vježbi, primjenjivi praktički u svim obrazovnim ciklusima. Nude se primjeri semantičkih, etimoloških, rječotvornih, frazeoloških i rječničkih vježbi te primjeri u kojima se poslovice mogu koristiti kao lingvometodički predlošci za učenje i primjenu znanja iz gramatike i pravopisa. U nastavku se obrađuju primjeri govornih i pisanih vježbi u nastavi *jezičnoga izražavanja* (što u novome kurikulumu svoje mjesto nalaze u nastavnom području *hrvatski jezik i komunikacija*). Autorica ističe kako su nebrojene mogućnosti primjene poslovice u ovom segmentu odgojnog i obrazovnog rada i kako one ovise ponajprije o znanju, kreativnosti i vještini učitelja/nastavnika. Time potiče učitelje/nastavnike na kreativnu primjenu ponuđenih zadataka i na osmišljavanje novih vježbi koje bi proces stjecanja znanja i vještina učinio učenicima što zanimljivijim. U nastavku se nude primjeri primjene poslovice u nastavi *književnosti*. Autorica naglašava kako poslovice nude zahvalnu građu u poučavanju književnoteorijskih sadržaja te nudi primjere u kojima se poslovice mogu rabiti u obradbi pojedinih stilskih figura. Nakon ovih primjera raspoređenih prema nastavnim područjima objašnjavaju se i primjeri kontrastivnog iščitavanja poslovice te se navode i primjeri međupredmetne korelacije. Posljednje se poglavlje knjige bavi mogućnostima primjene poslovice u *izvannastavnim djelatnostima jezično-izražajne usmjerenosti*. S nastavnim su predmetom Hrvatski jezik u interakciji literarna, novinarska, jezična (filološka), recitatorska, scenska, lutkarska i filmska družina, a poslovice je moguće uključiti u sve te izvannastavne djelatnosti, ponajprije kao motivaciju za čitanja, a zatim u daljem radu i to na razini recepcije, razvoja sposobnosti i vještine produkcije te, konačno, u razvijanju smisla za predstavljanje rada, istraživanja i stvaralaštva. Knjigom je tako pokriveno cjelokupno područje rada učitelja/nastavnika Hrvatskog jezika u osnovnim i srednjim školama te ona može biti podjednako korisna iskusnijim praktičarima koji žele osvježiti metodičke postupke u radu s učenicima, početnicima koji tako dobivaju interesantne primjere temeljene na modernim znanstvenim spoznajama te studentima nastavničkih zanimanja koji tek stječu početne spoznaje o važnosti metodičkih postupaka za zanimanje za koje su se opredijelili.

OSOBINE RUKOPISA I VAŽNOST ZA CILJANU PUBLIKU

Specifičnost je organizacije sadržaja knjige u sjedinjavanju primjera koji se mogu ponuditi na različitim razinama te tako učitelj/nastavnik može, ovisno o vlastitim afinitetima i učeničkim doživljajnim i spoznajnim mogućnostima, ponuditi neke od zadataka kao samostalne nastavne jedinice, a druge iskoristiti kao faze unutar pojedinih nastavnih jedinica iz svih nastavnih područja Hrvatskoga jezika. Iako se primjeri poslovice ne ponavljaju ili se to događa samo iznimno rijetko, u sadržaju knjige prisutne su brojne unartekstovne poveznice pa se tako, primjerice, sugerira mogućnost povezivanja vježbe čitanja enciklopedijskih natuknica s frazeološkim vježbama te istovremeno povezivanje objašnjavanja manje poznatih riječi i arhaičnih izraza zastupljenih u književnim djelima starijeg postanka s poslovičnim izrazima koji zbog svoje slikovitosti i ritmičnosti olakšavaju pamćenje. Uz izdvajanje primjera poslovice u tekstu grafičkim sredstvima (sve su poslovice otisnute plavom bojom), knjiga na margini svake stranice donosi i po jedan primjer poslovice namijenjen edukatorima koji čitajući knjigu tako uz primjere uklopljene u tekst upoznaju još dvjestotinjak novih poslovičnih tekstova. Knjiga sadrži i niz primjera učeničkih radova nastalih primjenom metoda koje se opisuju u tekstu.

Autorica naglašava da je osoba učitelja/nastavnika ključna za odluku koliko će i kako poslovice biti zastupljene mimo programskih obveza te navodi da je smisao ove knjige funkcionalna uporaba poslovice u odgojnoj i komunikacijsko-jezičnoj praksi. Zainteresiranom čitatelju knjiga može poslužiti kao vrijedan priručnik nudeći specifičnosti za primjenu poslovice u procesu poučavanja. U suvremenim prilikama u kojima se sve više opaža slabija prisutnost sadržaja čije podrijetlo dolazi iz područja tradicijske usmene književnosti u školskim i izvanškolskim sadržajima, ova knjiga predstavlja dragocjenu pomoć u približavanju i jačem uključivanju sadržaja tradicijske kulture i nematerijalne kulturne baštine polaznicima obrazovnih institucija na svim razinama rada.

Na kraju, posebno valja naglasiti da knjiga daje jasne smjernice o mogućnostima primjene poslovice u poučavanju, poticanju kreativne

ekspresije i motiviranju učenika. Učitelj/nastavnik Hrvatskoga jezika, ali i drugih struka (povijesti, stranih jezika, psihologije, vjeronauka i ostalih predmeta) naći će u njoj objašnjene pristupe i postupke u nastavnom radu, vježbe, primjere za izradu nastavnih listića, zadatke za rad u nastavi te poticaje učenicima na samostalni i grupni rad izvan učionice. Vjerujem da će ovaj dragocjeni priručnik potaknuti učitelje i nastavnike na češću primjenu poslovice u odgojnom i obrazovnom radu te da će slikovitost poslovičnih primjera u nastavnoj praksi mnogim učenicima olakšati učenje i uvježbavanje apstraktnijih sadržaja zastupljenih u kurikulumima za osnovne i srednje škole te tako pridonijeti realizaciji obrazovnih, ali i odgojnih zadataka.

prof. dr. sc. Estela Banov